

Uz 65. obljetnicu smrti

Rudolf Taclik

Skladatelj popijevke *Odzivam, se Isuse*

Niko Luburić

Prije 65 godina umro je Rudolf Taclik, glazbenik koji je nikao na našem tlu i svojom glazbom obogatio naše podneblje.

Rudolf Taclik je rođen u Karlovcu 25. lipnja 1894. u obitelji češkog vojnog glazbenika Jozefa. Prve korake o glazbi učio je u obitelji od svoga oca. U Karlovcu je završio pučku i srednju školu. Uz osnovno školovanje i glazbeno naukovanje u školi Gradskog glazbenog zavoda, osnovu glazbe učio je još kod Ivana Horvata i o. Jose Tinodija. Studirajući pravo u Zagrebu produbljuje svoje znanje o glazbi i glazbenim disciplinama uz pomoć i vodstvo Franje Dugana st. Nakon boravka u Zagrebu vraća se u svoj rodni grad u kojem najprije djeluje kao bankovni činovnik, odnosno direktor Gradske štedionice, a potom kao nastavnik glazbe i direktor škole Gradskog glazbenog zavoda. Otada pa sve do smrti bio je vrlo aktivan kao skladatelj, melograf, autor tekstova o glazbi, zborovođa, glazbeni pedagog i animator glazbenog života u Karlovcu.

Kao skladatelj Taclik je napisao 57 djela duhovnog i 73 skladbe svjetovnog sadržaja. Prvi put je stupio u javnost kao skladatelj u dvadesetoj godini života (1914.) kada je izvedena njegova kantata za muški zbor *Noć na Uni*. Te iste godine počinje njegov surađivački rad u časopisu *Sveta Cecilija* u kojem objavljuje svoje prve skladbe. Skladbe su skladane u narodnom duhu zato brzo postaju popularne u narodu koji iz pjeva kao svoje. Tri godine poslije Taclik je objavio svoje veliko, ali i najveće djelo *Staroslavensku misu u čast slaven-*

skoj braći sv. Ćirilu i Metodu. Uz spomenutu misu vrijedno je istaknuti još četiri mise te malo skladateljsko umijeće, zbirku od sedam božićnih pjesama u lakoj izvedbi za glasovir koje je namijenio maloj djeci. Ne samo maloj djeci nego i velikima je bilo ugodno slušati i izvoditi. I mnoge druge njegove skladbe postale su brzo popularne te su se pjevale po cijeloj domovini. Neke od njih su na međunarodnom glazbenom natjecanju stekle najveće priznanje. Zato s pravom možemo reći da se Rudolf Taclik ubraja među brojne skladatelje na hrvatskom tlu koji je "sijao" skromno, ali ustrajno i marljivo dubinom svoje umjetničko-skladateljske duše kako na području crkvene tako i svjetovne glazbe s velikim bogatstvom i primjesom folklorne tematike prožimajući tako neposredno vrhunce i temelje glazbene kulture

vlastitog naroda. Premda je skladao pretežno male oblike poneki od njih su pravi biseri. Posebice izdvajam biser nad biserima, njegov živući "hit", euharistijsku popijevku *Ave Jesu – Odzivam se, Isuse* (za koju je tekst napisao vrhbosanski nadbiskup dr. Ivan Šarić) koja se pjeva u mnogim našim crkvama, a nalazi se i u najnovijoj hrvatskoj liturgijskoj pjesmarici *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*. I drugih devet Taclikovih popjevaka (*Sav svijete, znaj, O da bude radost, Divnoj dakle, Tama je svud, Dođi, duše Presveti, Kraljice neba, raduj se, Vi krasne zvijezde, Zlatnoj zraci i Djetešce ti moje drago*) zauzimaju zapaženo mjesto u toj pjesmarici. Istina dvije od njih su stavljene u *Dodatak* jer ne zadovoljavaju kriterije za liturgijsku uporabu, ali zato mogu služiti u neliturgijskim slavljinama.

Taclik se istaknuo i kao melograf.

Odzivam se, Isuse

I. Š. - R. T.

1. Od - zi - vam se, I - su - se, jer ti me - ne zo - veš,
2. Do - la - zim ti, I - su - se, jer ti me - ne tra - žiš,
3. Gle - dam u te, I - su - se, jer ti me - ne tje - šiš,
4. Lju - bim te - be, I - su - se, jer ti me - ne lju - biš,

1. jer ti me - ne ho - ćeš: A - ve Je - su!
2. jer ti me - ne pa - žiš: A - ve Je - su!
3. jer ti me - ne krije - piš: A - ve Je - su!
4. jer ti me - ne žu - diš: A - ve Je - su!

Ostavio nam je 29 melografskih zapisa koje je objavio u časopisu *Sveta Cecilija* između 1925. i 1940. godine. Najzanimljiviji su mu *Zapisi s otoka Krka* u kojima donosi karakteristike primorskog pjevanja. Zasiurno mu nije bilo lako slagati mozaik narodnog, ponajčešće samoniklog melosa a pri tom ostati vjerran izvornom.

Taclik je autor i 25 tekstova razne glazbene sadržajnosti. Nije bio samo dobar poznavalac teoretske glazbene literature, klasične glazbe, glazbenog zbivanja i glazbenih izričaja svoga vremena, nego je i surađivao u osam listova sa svojim stručnim člancima.

Njegov izražajni riječnik bio je bogat, značaki, blag, ali i oštar kada je to trebalo biti.

Bio je zapažen i kao zborovođa, glazbeni pedagog i animator glazbenog života u Karlovcu. Pjevačko društvo *Zora* bilo je na vrhuncu svoga djelovanja zahvaljujući upravo majstorskom vodstvu dirigenta Taclika. U svim tim glazbenim aktivnostima resila ga je profesionalna ozbiljnost i odgovornost, a nadasve ljubav prema glazbi. Trebalo je dio sebe utkati u hrvatskog mladog čovjeka, probuditi u njem smisao za dobro i lijepo, za glazbu kako bi što uspješnije ostvario svoj glazbeni talenat kroz

brojne produkcije, nastupe i koncerte.

Svojom nadarenošću te uspješnim radom i zalaganjem Taclik je promovirao svoj Karlovac, posebice Gradski glazbeni zavod u kojem su se obučavali mnogi mladi glazbenici. Spremao se objelodaniti knjigu o harmonizaciji za potrebe glazbenog zavoda. U tom poslu ga je zatekla smrt. Ugrabila ga je baš u godinama kada je mogao pružiti svoje bogato znanje i iskustvo glazbenom razvitku i napretku mlađeg naraštaja. Umro u 48. godini života, 20. srpnja 1942., od teške bolesti. Njegovom smrću hrvatska glazbena umjetnost mnogo je izgubila.

Povodom 300. godišnjice smrti

Dietrich Buxtehude

(1637. – 1707.)

Mario Perestegi

Danski skladatelj i orguljaš **Dietrich Buxtehude** rođen je, vjerojatno 1637. godine u gradu Helsingborgu. Dokumenti Helsingborgškog gradskog poglavarstva Diterichovog oca Johanna spominju već 1641. godine. Točan datum Dietrichovoga krštenja se u crkvenim knjigama ne navodi, dok je datum krštenja njegovog brata Petra točno naveden (17. siječanj 1645).

Odkoga je dobio prve glazbene poduke i tko su mu bili učitelji nije poznato. Dio sjeverne Njemačke i susjednih ze-

malja dugo vremena nije bio pod ratnim zastavama, a s druge strane velike luke sjevernih gradova svakodnevno su prihvaćale brodove koji su donosili novitete u svakom smislu pa tako i glazbenom. Ekonomska snaga tih mjesta osiguravala je kontinuirani razvoj umjetnosti.

Dokumenti crkve Sv. Marije u Helsingborgu govore da Diterich Buxtehude 1658. godine vjerojatno u devetnaestoj godini života dobiva mjesto orguljaša iste crkve. Što nedvojbeno govori o visokoj razini i zrelosti mladog glazbenika, toj tvrdnji u prilog ide i po-

novna potvrda, 1660 godine, da obavlja istu dužnost. Podatke o prvim orguljama na kojima je Buxtehude vršio svoju dužnost nemamo, no vjerojatno je to bio veći ali dotrajali instrument. Tako 1662. godine Buxtehude traži obnovu instrumenta. Dokumenti koji do nas dopiru ne navode detaljne radove na instrumentu već se navodi da crkvene vlasti odobravaju pregrađivanje i renoviranje instrumenta.¹

16. ožujka 1668. godine Buxtehude odstupa s mjesta orguljaša u Helsingborgu i 11. travnja iste godine posta-

je orguljašem u Lübecku u crkvi Sv. Marije. Na njegovo pak mjesto dolazi Johan Radeck.

Podaci o majstorovom životu dosta su šturi i informacije su vezane isključivo za vjenčanja, krštenja i pogrebe.

Dana 23. lipnja 1668. Buxtehude i službeno postaje građaninom Lübecka, grada u sjevernom djelu današnje Njemačke. Jednako kao i J. S. Bach, Buxtehude nije prešao granice današnje Njemačke, nakratko je tek napuštao Lübeck obilazeći pritom razne orgulje.

Ženi se 3. kolovoza 1668. s Annom Margarethom Tunder.

Godine 1671. umire mu majka Hella a tri godine kasnije i otac Johannes. Ukupno je imao šest kćeri od kojih je preživjela samo jedna i to Dorothee Chatrin. Buxtehude uvelike zarađuje kao skladatelj pišući djela za prigode vjenčanja i sprovoda. Tako za vjenčanja u razdoblju od 1672. do 1707. po narudžbi nastaju djela od BuxWV 115 do 123. Koliko je bio ugledan skladatelj govori to da 1680. godine dobiva narudžbu da piše glazbu za

vjenčanje švedskog kralja Charlesa XI i danske princeze Ulrikom Eleonorom (BuxWV 119). Godine 1685. piše glazbu za vjenčanje Johanna Adama Reinkena poznatog orguljaša crkve Sv. Katarine u Hamburgu.²

Večernje koncerte koje je priređivao uglavnom su se izvodili u zimskim mjesecima. Pa se tako u kronikama ističu koncerti izvođeni 1679. godine kada je u izvedbi sudjelovalo četrdeset pjevača i raznih instrumentalista. 1688 godine, večernja muzika bazirana na parabolima izvođena je u sinu. U siječnju 1770. izvođeno je pet koncerata sa raznim sastavima te dva koncerta 2. i 3. prosinca 1705.

Buxtehude se isticao kao vrsni orguljaš ali i kao pedagog. Tako među imenima glazbenika koji su usavršavali svoje znanje kod njega bili su N. Bruhns (1861), F.G. Klingenberg (1869), G. D. Leiding (1684), J. S. Bach (1705).

Dana 17. kolovoza 1703. posjećuju ga Händel i Mattheson koji se zadržavaju na duljem boravku.

Za života 1684. godine su mu izdane Sonate za 2 i 3 violine i Violu da

Gambu pod nazivom »*Himmliche Seelenlust auf Erden, and Das allerschrecklichste und allerfreulichste*«, sonate opus 1 (BuxWV 252-258) posvećene gradskim ocima i članovima gradskog vijeća te sonate opus 2 (BuxWV 259-265) posvećene Johannu Ritteru.

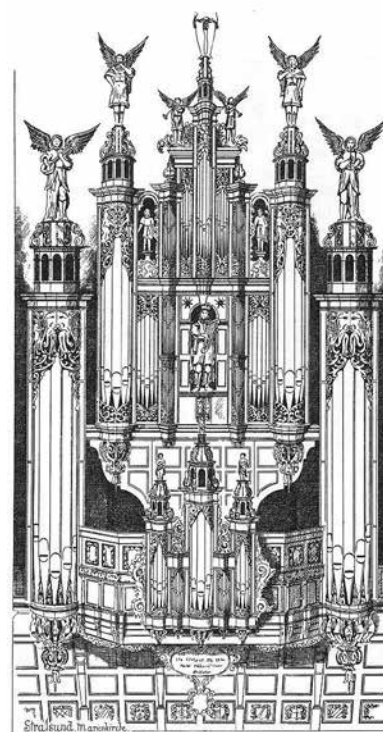
O Diterichu Buxtehudeu kao orguljašu najviše govore njegova orguljaška djela pa tako među osnovne karakteristike spadaju: improvizacija, virtuozne pedalne pasaže, bujna polifonija, svečani karakter i motoričnost. To su neuhvatljive skladbe nastale u jednom dahu pod okriljem slobodnog duha improvizacije.

U crkvi Svete Marije u Lübecku Buxtehude ima na raspolaganju dva instrumenta velike orgulje na koru i manje kapelne orgulje u bočnoj lađi.

Sigurno da su ti instrumenti pobuđivali veliku pažnju i zanimanje kako glazbenika tako i gradskih i crkvenih otaca pa je majstor nerijetko koncertirao i improvizirao na spomenutim instrumentima. Jedan podatak kroničara toga doba govori da je D. Buxtehude svojim izvršnim sviranjem i improvi-

Dispozicija velikih orgulja u crkvi Sv. Marije u Lübecku

Rückpositiv	Hauptwerk	Brustwerk	Pedal
1. Prinzipal 16´	13. Bordun 16´	27. Prinzipal 8´	39. Prinzipal 32´
2. Quintadena 16´	14. Prinzipal 8´	28. Gedackt 8´	40. Prinzipal 16´
3. Oktav 8´	15. Quintadena 8´	29. Oktav 4´	41. Subbass 16´
4. Spitzflöte 8´	16. Blockflöte 8´	30. Hohlflöte 4´	42. Nachthorn 2´
5. Oktav 4´	17. Bärpfeife 8´	31. Feldpfeife 2´	43. Dulcian 16´
6. Hohlpfeife 4´	18. Oktav 4´	32. Gemshorn 2´	44. Trompete 8´
7. Nasat 3´	19. Hohlflöte 4´	33. Sifflet 1 ½´	45. Krumhorn 8´
8. Rauschquinte II	20. Speiflöte 2´	34. Sesquialtera II	46. Kornet II
9. Mixtur X	21. Sesquialtera II	35. Mixtur VIII	
10. Scharf IV	22. Mixtur V	36. Cymbel II	
11. Trompete 8´	23. Scharf IV-V	37. Krumhorn 8´	
12. Zink 8´	24. Dulcian 16´	38. Regal 8´	
	25. Trechterregal 8´		
	26. Vox humana 8´		

zacijama zadivljivao sve oko sebe iako za vrijeme liturgije ponekada iz improviziranog uvoda pjesme pjevači i nisu prepoznali o kojoj se pjesmi radi.

Dana 9. svibnja 1707. Ditrich Buxtehude umire a pokopan je 16. svibnja u crkvi u kojoj je cijeli život vršio službu orguljaša.

Orguljaška djela D. Buxtehudea dijele se na Fuge s uvodnom Toccatom ili Preludijem te Koralne predigre i Partite. Sva ta djela od interpreta iziskuju visoku tehničku spremnost i dobro poznavanje interpretacije u takozvanom »stilu fantastikusu«. Što znači da interpret mora dobro znati balansirati između motorike, koja je prisutna sama po sebi u djelima D. Buxtehudea, i određene slobode u arhitektonskom kreiranju djela vodeći računa o zao-kruženim cjelinama.

Buxtehudeov se opus pred orguljaša postavlja kao obavezna stanica koju

Dispozicija kapelnih orgulja »Totentanz« u crkvi Sv. Marije u Lübecku

Rückpositiv	Hauptwerk	Brustwerk	Pedal
Dogradio J. Scherer (1475.-1477.)	Gradio J. Stephani (1621.-1622.)	Dogradio H. Kröger (1477., 1622.)	(1557.-1558.)
1. Prinzipal 8´	11. Quintadena 16´	20. Gedackt 8´	27. Principal 16´
2. Oktave 4´	12. Prinzipal 8´	21. Quintadena 4´	28. Oktave 8´
3. Scharff VI-VIII	13. Oktave 4´	22. Hohlflöte 2´	29. Oktave 4´
4. Quintatön 8´	14. Mixture VIII-X	23. Quint 1 ^{1/3} ´	30. Oktave 2´
5. Rohrflöte 8´	15. Quintade 16´	24. Scharff IV	31. Mixture IV
6. Rohrflöte 4´	16. Spitzflöte 8´	25. Krummhorn 8´	32. Zimbel II
7. Sesquialtera II	17. Nasat 2 2/3´	26. Schalmay 4´	33. Subbass 16´
8. Sifflöte 1 1/3´	18. Rauschpfeife II		34. Gedackt 8´
9. ulzian 16´	19. Trompete 8´		35. Quintaton 4´
10. Trechtereagal 8´			36. Posaune 16´
			37. Trompet 8´
			38. Schalmay 4´
			39. Kornett 2´

se ne može zaobići. Autoritet njegova opusa te utjecaj istoga i samoga je J. S. Bacha oblikovao te mu dao snažnu crtu bez koje Bach ne bi bio takav ka-

kvoga ga znamo.

Bilješke

¹ Vogel, H.: Der Wandel der Orgelstimung als Grundlage einer Chronologie der Orgelwerke von Buxtehude, sv. 1, str. 2 - 9.

² Bryndorf, B. K.: D. Buxtehude, Predavanje održano na seminaru u Glazbenoj školi u Velenju, 9 – 13. svibanj 2003.

NOVI CD INSTITUTA ZA CRKVENU GLAZBU »ALBE VIDAKOVIĆ«

Na danima crkvene glazbe, održanim 12. i 13. travnja ove godine, predstavljen je novi nosač zvuka mješovitog zbora Instituta za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, koji je i jedina ustanova u Hrvatskoj, koja sustavno njeguje i promiče crkvenu glazbu. Projekt je ostvaren pod stručnim vodstvom doc. Ruže s. Domagoje Ljubičić i dirigentice prof. Danijele Župančić, a uz svesrdnu suradnju orguljaša zagrebačke prvostolnice, bivšeg studenta Instituta, prof. Nevena Kraljića, koji je skladbe pratio na orguljama prvostolnice, gdje je i ostvaren ovaj zapis. Ne možemo zanemariti veliku podršku predstojnika Instituta mo. Miroslava Martinjaka, koji ih je postojano poticao na ustrajnost u započetom djelu.

Na CD-u su zabilježene gotovo isključivo skladbe domaćih skladatelja crkvene glazbe, kako onih starijih, tako i onih suvremenih i još živućih, koji još uvijek aktivno djeluju. Tu se može naći *Benedicam Dominum* V. Jelića, *Cum invocarem* V. Lisinskog, *Misa u čast sv. Andrije* o. K. Kolba, *Molitva* F. Dugana, *Slava Bogu* L. Županovića, *Božja ljubav sveta* N. Njirića, uskrsni himan *Već zora rumen prosipa* M. Leščana, *Isus Krist* A. Klobučara, adventske *O Antifone* M. Martinjaka, *Uskrsnu Gospodin od mrtvih* Š. Marovića, *Blagoslovljen uvijek* A. Igreca i *Magnificat* M. Manganelija.

Projekt je ostvaren ne samo velikim zalaganjem voditeljica, već i studenata Instituta, koji su strpljivo ulagali svoj trud i vrijeme u pripremanje i uvježbavanje ovih skladbi, koje bi bile zaboravljene i ostale mrtvi kapital da ih oni nisu oživjeli svojim pjevom, kojim su ujedno dali slavu Bogu izrečenu ovim ostvarenjem. Bez toga bi naša crkveno-glazbena i kulturna baština bila zasigurno vrlo osiromašena. Poželimo im stoga još ovako lijepih i vrijednih ostvarenja.

Gabrijela s. M. Vlasta Tkalec

PSALLITE DEO NOSTRO
Mješoviti zbor ICG A. Vidaković
ICG A. Vidaković KBF-a